

MALATYA – ADIYAMAN – MARAŞ – DERSİM ZİRAİ DON AFETİ GÖZLEM VE DEĞERLENDİRME RAPORU

Hazırlayan: DEM Parti Tarım Komisyonu

Katılımcılar:

- Sinan Çiftyürek – DEM Parti Van Milletvekili
- Ferit Şenyaşar – DEM Parti Şanlıurfa Milletvekili

Tarih: 17 – 21 Nisan 2025

1. RAPORUN AMACI VE KAPSAMI

Bu rapor, 10-13 Nisan 2025 tarihleri arasında başta Malatya olmak üzere Adıyaman, Maraş ve Dersim illerinde meydana gelen zirai don afetine dair DEM Parti tarafından gerçekleştirilen saha ziyaretleri ve üretici görüşmelerine dayanmaktadır. Ziyaretlerde üreticiler, yerel yöneticiler, tarım örgütleri ve il örgütlerimizle görüşmeler yapılmış, zarar tespitleri yerinde incelenmiştir.

2. SAHA ZİYARETLERİ VE FAALİYETLER

- **17-18 Nisan 2025:** Malatya – DEM Parti İl Örgütü eşliğinde kayısı üreticileri ile görüşmeler
- **19-20 Nisan 2025:** Adıyaman'ın Gölbaşı, Besni, Tut ilçeleri ve Maraş Pazarcık köyleri
- **21 Nisan 2025:** Dersim – Genel-İş direnişi, DEM Parti İl Örgütü ziyareti ve üreticilerle değerlendirme toplantısı

3. TESPİT VE GÖZLEMLER

a) Zirai Donun Etki Alanı ve Hasar Durumu

- **Malatya:** Yaklaşık 15 milyon kayısı ağacı etkilenmiş, %80'in üzerinde ürün kaybı.
- **Adıyaman-Maraş:** Üzüm, fıstık, ceviz ve badem başta olmak üzere ürün kayıpları %70-80 seviyesinde.
- **Dersim:** Ticari ceviz, Ulukale dutu ve arıcılık faaliyetlerinde ciddi kayıplar. Arıların %70'i telef olmuş durumda.

b) Tarımsal Süreçte Kırılma

- Ağaçların kuruması hâlinde üretimin normale dönmesi 5 ila 15 yılı bulacak.
- Çiftçi borçlu ve üretim yapamayacak durumda. Mevcut destekler yetersiz.
- Mevsimlik tarım işçilerinin gelir kaynağı da yok oldu.

c) Diğer Bulgular

- TARSİM, zarar tespitlerinde keyfî davranmakta.
 - ÇKS kayıt oranı düşüklüğü nedeniyle çiftçi destekten mahrum.
 - Deprem sonrası barınma sorunu devam ediyor; afetin ekonomik etkisi ikinci bir yıkım yaratmakta.
 - Hayvancılık, meraların yasaklanması ve maden faaliyetleri nedeniyle bitme noktasına gelmiş durumda.
-

4. FELAKETİN NEDENLERİ

- **İklim değişikliği:** Mevsimsel dengesizlik, çiçeklenme dönemlerinin öne kayması.
 - **Barajlar ve madenler:** Mikro-iklim dengelerinin bozulması.
 - **Erzincan İliç maden faciası:** Bölgede arıcılığın çökmesine neden oldu.
 - **Yetersiz önlem:** Tarım Bakanlığı iklim riskine dair gerekli yönlendirme ve destek mekanizmalarını geliştirmemiştir.
-

5. SOSYAL VE EKONOMİK ETKİLER

Zirai don felaketi sadece tarımı değil, kırsal yaşamın tamamını etkilemektedir:

- **Esnaf:** Sipariş iptalleri, müşteri azalması
 - **Gençler:** Gelecek planlarını yapamamakta
 - **Öğrenciler:** Eğitim masraflarını karşılayamama kaygısı
 - **İşsizlik:** Tarıma bağlı her sektör etkilenmiş durumda
-

6. ÜRETİCİLERİN TALEPLERİ

1. Zararların acilen tazmini
 2. Borçların faizsiz en az 3 yıl ertelenmesi
 3. Yeni faizsiz tarım kredileri
 4. Mazot, gübre ve ilaç gibi girdilerde KDV'nin kaldırılması
 5. Kuruyan ağaçlar için özel destek ve fide-tohum yardımı
 6. Sulama ücretlerinde indirim ve birlik borçlarının sübvansiyonu
 7. TARSİM'in yeniden yapılandırılması
 8. Sigortasız üreticilerin borçlarının devletçe üstlenilmesi
 9. ÇKS sisteminin 1 ay süreyle yeniden açılması ve esnekleştirilmesi
-

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

- Tarım, stratejik sektör ilan edilmeli ve uzun vadeli iklim krizine uyum planları yapılmalıdır.
- İlgili iller “afet bölgesi” ilan edilmeli, çok yıllık destek mekanizmaları kurulmalıdır.
- Taban fiyat uygulaması hayata geçirilmeli; tüccarın tekelci uygulamaları denetlenmelidir.
- Doğa tahribatına dayalı ekonomi politikaları gözden geçirilmeli, çevre-ekoloji öncelikli bir planlama anlayışı benimsenmelidir.
- SGK prim indirimi ve doğrudan üreticiye nakit desteği sağlanmalıdır.
- Küçük ölçekli çiftçilerin borçları hazine tarafından karşılanmalıdır.
- Çiftçilere yönelik borç ve icra takipleri derhal durdurulmalıdır.
- Çiftçilerin kendileri toparlaması için çiftçilere yapılması öngörülen desteklemeler ivedilikle yapılmalıdır.
- Üretimin devamlılığını sağlamak amacıyla özellikle tohum desteği ve sübvansiyonlarla çiftçinin üretimden koparılması engellenmelidir.
- İkinci ürün ekim imkânı olan çiftlere hem alım garantisi hem de tohum, mazot ve gübre desteği sağlanmalıdır.

DEM Parti olarak, bu felaketin yarattığı sosyal ve ekonomik yıkımın giderilmesi için sürecin aktif takipçisi olacağımızı kamuoyuna saygıyla duyururuz.

Nisan 2025